

CASAL DE JUBILATS DE SALT

la farga

ANY VII • N.º 67 • MAIG 1985

SALVADOR ESPRIU

BARCELONA, quatre de març de 1980.

SENYOR DIRECTOR
de l'Institut de Segon Ensenyament de
SALT.

Molt distingit SENYOR DIRECTOR:

Si m'ho permet, li voldria fer constar (o potser m'agradaria de recordar-li) el meu profund interès per tot el que respecta a l'Institut que duu, HONORANT-ME MOLT MÉS ENLLÀ del que jo ho pugué encarcar, el meu NOM. - Li prego de saludar de part meua tots els seus col·legues i tots els estudiants. - Els desitjo, en tots els terrenys, el màxim èxit. - Sempre molt cordialment seu AFM.

SALVADOR ESPRIU.

Passeig de Gràcia, 118, 1.ª pl. - BARCELONA - B.

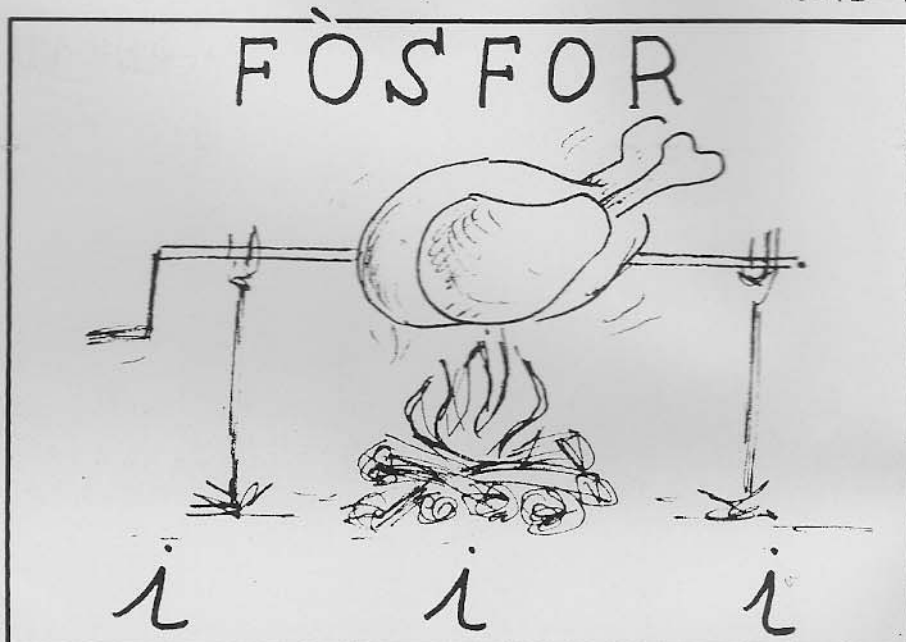

El català a les pastisseries

No ens podem pas queixar. Els pastissers de Salt han col·laborat al màxim en la campanya de Normalització a les pastisseries. Ara només cal que els llaminers poguem tastar els pastissos en la nostra llengua. Us proposem tres jocs ben dolços:

Solucions
3.— La nata
2.— Pastís
1.— Triangle

Braç de gitano
Brioix
Bunyols
Borratxo
Carquinyolis
Coca
Croissant
Ensaïmada
Ferradura
Magdalenès
Melindros
Merenga
Neules
Panellets
Pastes seques
Rebosteria
Sara
Tortell
Ulleres
Triangle
Xuixo

1.— No fa gaires anys anàvem a comprar «jesuïtes» a la pastisseria. Sabeu a quina pasta ens referim?

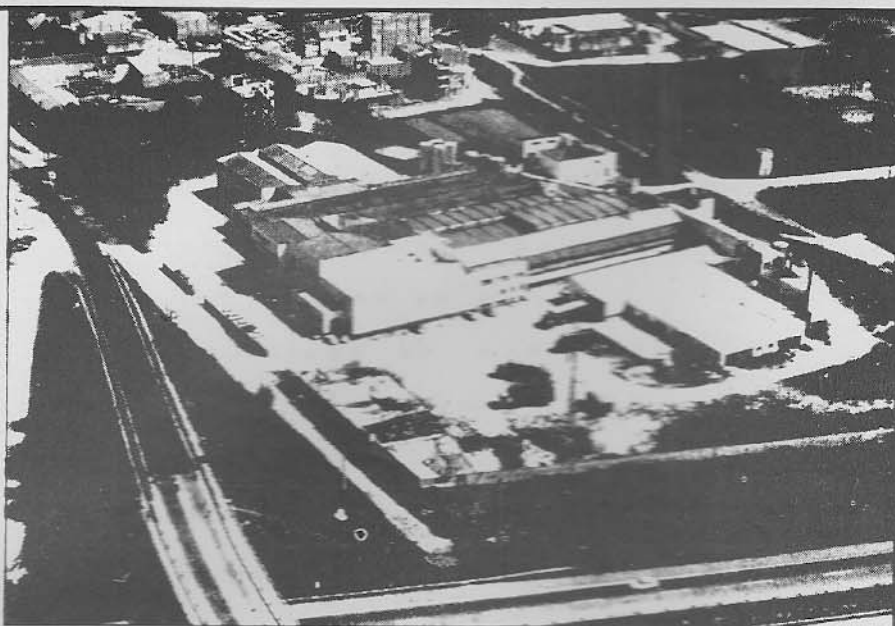
2.— Jeroglífic

Demà és el meu aniversari. Penso fer un .....boníssim.

3.— Endevina, endevineta,
«Sóc germana del bolet
i també de la castanya;
segons com, em troben dolça,
segons com, em troben agra.»

Frigorífics del Ter, S.A.

Escorxador
General
Frigorífic

Carrer Major, 419. Apart. 239 Tel. 2331 11 SALT (Girona)

REPARTIMENT DIARI DE CARNS DE PORC I BOVI

Sumari

<i>Farga Làtica</i>	
El català a les pastisseries.....	2
<i>Editorial</i>	
El canvi de noms de carrers.....	3
<i>La Vida del Casal</i>	
Diputació i Ajuntament	
signen un conveni de subvenció.....	4
<i>L'Espietà</i>	
Festa.....	5
<i>Històries salteades</i>	
Petites històries	
(1850-1900).....	5 i 6
<i>Premis literaris</i>	
de l'I.B. «S. Espriu».....	7 a 14
Salvador Espriu,	
un nom per un Institut.....	Dues
Perniciosos moments.....	Tres
Ensums de comiat.....	Cinc
Prolegòmens al fenomen humà.....	Sis
<i>Imatges</i>	
Salvador Espriu, una imatge	
de Catalunya des de Salt.....	Vuit
<i>La Tribana</i>	
Visca la Festa Major!!.....	15
<i>Galeria d'esdeveniments</i>	
N'Groarg.....	17
<i>L'Esclat de l'Alba</i>	
Joan Salvat Papasseit.....	18
<i>Cagaferro</i>	
L'acudit foll.....	19
<i>La vida amb humor</i>	
De l'escriure i del parlar.....	19

Edita: Casal de Jubilats de Salt.
 Consell de Redacció: Lluís Mateu, Quim Pla, Miquel Casellas, Narcís Burch, Guillem Terras, Martí Fita, Joan Boada, Ventura Pau, Jaume Bosch, Joan Ros, Josep M. Macias, Francesca Laguarda, Emili Gispert, Joan Torres, Josep M. Oliveres i Manuel Lladó (fotògraf).
 Publicitat: Maria Vilagran i Josep Plazas «Lites».
 Compaginació i disseny: Manel Mesquita.
 Correcció: Antoni Ruscalleda.
 Administració: Miquel Casellas i Josep Cebrian.
 Distribució: Josep Gassiot, Pitu Geli i Josep Cebrian.
 Tiratge: 1.300 revistes.
 Redacció: Passeig Verdader, 1 - Tel. 23 04 98 Salt.
 Impressió: Pàges Impremta-Anglès - Tel. 42 01 07 Anglès.
 Dipòsit Legal: Gi-356/79

La Farga no es fa responsable dels articles signats que apareixen en la revista, responsabilitat que recau en els seus autors.

Editorial

El canvi de noms de carrers

L'Ajuntament va procedir, fa poc temps, a canviar el nom de determinats carrers de la vila. Segons sembla ésser, aquest fet ha estat motivat per dos criteris: a) Donar el nom a carrers del poble de personalitats i institucions catalanes i b) Substituir els noms hispano-americanos, poc arrelats en els sentiments dels veïns saltencs, per noms més entranyables i més a prop de casa nostra.

— En el primer bloc, s'ha donat als carrers el nom de personalitats, com els presidents de la Generalitat, Francesc Macià, Lluís Companys o Josep Irla, o bé els noms de Catalunya i Països Catalans, que mancaven a la vila.

— En el segon bloc, els noms hispano-americanos s'han substituït per noms que ja figuraven al nomenclàtor dels carrers del nostre poble, i van ésser apartats arran de l'anexió a Girona (any 1974) per evitar duplicitats: Són noms de figures de les lletres o arts catalanes, com Joan Maragall, Pompeu Fabra, Joaquim Ruyra o Anselm Clavé, o es refereixen a muntanyes ben representatives de les nostres terres, com Canigó, Montseny, Guillerries o Gavarres.

— En un altre sentit, el Consistori també va acordar donar el nom de Passeig «Ciutat de Girona» al Passeig del Carrer Major, com a expressió d'amistat envers la ciutat veïna.

Canviar noms és, volguem o no, el reconeixement explícit que un consistori fa en un determinat moment envers persones o unes institucions, que pel seu servei al país, creuen que han de tenir un nom públic. És, doncs, una expressió d'una voluntat política.

— En aquest cas, s'han posat noms a persones i institucions catalanes i populars. No són noms estranys, ni pertanyen a una altra galàxia. Són persones i institucions del país. I Salt, com a municipi català, ha de tenir aquests noms, importants, entre els altres del poble.

Reconeixem, això no obstant, que el canvi de noms és un fet molest i enutjós. Representa uns diners, en el canvi de plaques, però sobretot, representa unes molèsties a nivell de veïnatge, a nivell administratiu, de rebuts, comercial, etc. Hom costa d'habituar-s'hi, però a l'administració i als organismes públics també.

Pel altra banda, però, cal constatar la situació anormal de Salt, per la seva anexió a Girona. La majoria dels consistoris, fa uns 6 anys, van procedir a canviar noms similars en produir-se el canvi d'ajuntaments democràtics.

Aquest fet no va ser possible a Salt.

Ara voldríem que aquests noms restessin durant molts anys al carrer que se'ls ha escollit. Lluny de nous canvis i situacions. Això seria un testimoni que la vida democràtica ha perdurat en aquest país, independentment de substitucions de partits i governs en el poder.

Diputació i Ajuntament signen un conveni de subvenció

El passat dia 15 de maig, en el Saló de Sessions de l'Ajuntament de Salt, va tenir lloc l'acte de signatura del conveni establert entre la Diputació de Girona i l'Ajuntament de Salt. Aquest conveni té per finalitat donar una subvenció, aportant-hi el 50% cada organisme, destinada al manteniment de serveis bàsics del nostre Casal, per al 1985, aquesta subvenció serà de 400.000 Ptes. Una vegada acabat l'acte protocolari a l'Ajuntament, les autoritats es varen desplaçar al Casal, on varen visitar totes les dependències.

Seguidament, a la Sala d'Actes, es va celebrar una Reunió Extraordinària de Junta, amb l'assistència de l'Excm. Sr. Salvador Carrera, President de la Diputació; el Sr. Salvador Sunyer, Alcalde de Salt; el Sr. Alfons Moré, President del Patronat de Serveis Socials de la Diputació; els Srs. de Toca i Vidal, coordinadors del Patronat de Serv. Soc. i una important representació de l'Ajuntament de Salt. El Sr. Macias va expressar en breus paraules el profund agraïment de tots els socis del Casal per la sensibilitat demostrada per la Diputació i l'Ajuntament envers el Casal, ja que el Conveni signat venia a obrir una nova i esperançadora etapa de futur, on la lluita per la subsistència no seria tan feixuga. El Sr. Salvador Carrera va dir que havia quedat gratament impressionat per totes les activitats que es desenvolupen al Casal i per la simbiosi quasi perfecta entre gent jove i no tan jove. El Sr. Sunyer va encoratjar la Junta a continuar amb ànims aquesta tasca en-

bé de tot el poble. El Sr. Moré, a continuació, va fer una exposició dels projectes a la Diputació en matèria de serveis per la Tercera Edat, amb importants previsions de Serveis al solar del pati de les Bernardes. Va cloure l'acte el Sr. Macias donant especialment les gràcies al Sr. Moré per les seves gestions a favor del Casal, tant desde l'Ajuntament com desde la Diputació.

A continuació es va procedir al lliurament de premis del Concurs Social de Petanca que va desenvolupar-se durant la tarda. El Sr. Macias va fer ofrena al Sr. Carrera, en nom de tots els Socis i amb motiu de la seva visita, de l'escut d'argent del Casal.

Es va finalitzar la jornada amb un vermut de germanor, que va aplegar autoritats, Junta i socis del Casal.

Concurs Social de Petanca (15-5-85)

El Concurs Social organitzat amb motiu de la visita del President de la Diputació va donar els següents resultats:

General: 1.er.— Corona Canals i Agustí Roca. 2.^{on}. Ventura Masdevall, Magda Vila i Antonia Espinosa. 3.er.— Joan Casanovas, Lluís Nogué. 4.^{art}. Narcís Ros, Paula Font i Josep Borrell.

Consolant: 1.er.— Josep Grasiot, Francesc Martín i Manel Padilla. 2.^{on}. Llorenç Cabezas, Pere Fraixino i Josep Busquets.

Campionats Provincials de Petanca

En la reunió de Junta del dia 22 d'abril, es va prendre l'acord de felicitar públicament els Srs. Agustí Roca, Juli Gomez i José Hidalgo, per haver assolit el títol de Campions Provincials de 2.ª Categoria.

Activitats Socials

11 Maig-85: Amb valuosa col·laboració d'en Samuel Coromines, que va facilitar-nos els equips de música, varem organitzar un lluit ball amb molta participació de socis; a la mitja part, com ja és habitual, es va repartir coca i xampany a tots els assistents.

16 Maig-85: Cinema. Varem començar la temporada de Cinema amb la projecció del film «MUERTE EN ROMA», que va interessar molt als nombrosos assistents.

FOTOCÒPIES
CÒPIES DE PLÀNOLS
PAPERERIA
TÈCNICA
MATERIAL
PER A DIBUIX
I OFICINES

A GIRONA
Avgda. Sant Francesc, 4 - Tel. 20 39 44
Migdia, 11 - Tel. 21 35 65

A SALT
Passeig d'Olot, 166
Tel. 23 27 08

SERRALLERIA I FUSTERIA METÀL·LICA
EN FERRO I ACER INOXIDABLE

MOBRA, S.A

Canals per a la construcció i lampisteria
Doblat de xapes i talls

TALLER: Camí Antic de Salt a Vilablareix, s/n.
Tel. 23 53 17

PER A CORRESPONDÈNCIA: MOBRA, S.A.
C/. Esteve Vila, 10-5.-2.ª SALT

Festa

Com que és l'estiu i tota cuca viu, ens obliga a parlar d'un fet important i aprofitat pels vilatans que no marxen i pels forasters que venen. Aquesta vegada l'Espietà ha pogut esbrinar que fa un grapat de dilluns, als vespres, una colla de gent, representants d'entitats i associacions de la Vila, sota el comandament del Regidor-Delegat de Festes, «l'E.C. i F.», es reuneixen a l'Ajuntament i parlen de Festa, Gresca i de Focs Artificials; on s'ha vist això!

És clar, preparen la Festa Major. Diuen que hi haurà grans canvis, que no hi haurà envelat i que serà molt barat tot!

El Ball serà al pati de les antigues Escoles Nacionals, avui La Farga. De sardanes, n'hi hauran cada dia. Volen tancar al trànsit el C. Major. Hi haurà

cercaviles i representacions de teatre al carrer. Grups de dimonis, Esbarts Dansaires i Castellers, Pallassos i el Fakir Kirman!

Però no hi haurà Trobada de Gegants.

Ni els del Veïnat ni els de Salt es podran empixonar, tots els actes principals seran al bell mig del poble, incloent-hi la Fira Cultural, que serà instal·lada al Passeig.

Diuen, i aquesta sí que n'és de bona, que faran la «I.ª CONTRAMARXA»; una marxa al revés, és a dir, de culs enrera, o millor dit, de culs per terra.

Esperem que no els hi surti al revés!

Històries salteades

VENTURA PAU i SOLER

Petites històries de la vida saltenca (1850 i 1900)

Fa poc més de cent anys, que el cens de la població de Salt era de 2.107 habitants. Però cada any hi havia més naixements que no defuncions, i a la vegada, degut a la prosperitat industrial d'aquella època, en que hi havia manca de mà d'obra, també venia gent forastera per a treballar en les fàbriques, tèxtils, sobretot. I aquest increment de població, es traduïa en l'engrandiment del poble, seguint necessari, cada vegada més, la construcció de noves vivendes.

En aquells anys, la construcció d'una casa no devia ser massa costós, sobretot per la compra dels materials a ésser emprats, ja que les parets es feien a base de pedres que s'anaven a cercar a les riberes del riu Ter, i la sorra per

pastar el morter, fet de sorra i calç, que servia per enganxar les pedres, també era presa de les voreres del riu. Bé és veritat que les cases necessitaven totxos i rajols i teules, que junt amb les bigues, bastiments i portes, devia ser lo que es

devia fabricar i per tant pagar. Serà ben raonat pensar que la construcció d'una casa no era pas massa costosa.

Cent anys enrera, les teules, toxanes, maons i rajols es feien a mà, utilitzant uns motlles de fusta que posats a terra, s'omplien d'un fang argilós que degudament premat, una vegada assecat i cuit al forn de la bòvila, calentat mitjançant les feixines fetes quan es netejaven els boscos, servien per completar el material tret del riu per la construcció de la casa.

Actualment encara es pot veure aquesta rajoleria o bòvila, a mà esquerra de la carretera «de la vergonya», poc després d'haver atravesat el pont construït per sobre l'autopista. Em sembla que se'n diu a «can Casellas». També m'han contat que en el terme de Montfullà, n'hi havia una altra.

Si bé la teula era insubstituïble per a cobrir els teulats, de maons i totxanes per aixecar les parets, se n'empraven el mínim possible, ja que les pedres del riu Ter, que el tenien ben a la vora, amb els seus rierencs i pedra dura, els procurava una bona quantitat de material, sobretot molt econòmic.

Aquests «robatoris» continuats, feren que l'Ajuntament saltenc, vetllant per la conservació del seu riu Ter i dels seus paratges, en el troç pertanyent al seu municipi, senyalés uns límits d'on

CONSTRUCTORS, S.A.**CONSTRUCTORS, S.A.**

CONSTRUCCIÓ DE:
CASES UNIFAMILIARS
XALETS INDIVIDUALS
TOT TIPUS DE REFORMES
I MANTENIMENTS

Una empresa jove
al servei del poble

Processó, n.º 57
Tels. 23 88 94
23 86 02
23 43 59
SALT - GIRONA

Històries salteades

es poguessin treure les pedres i la sorra, i d'altres els considerés «vedats» talment com avui es fa per els vedats de la cace-
ra.

Aneu a explicar a un saltenc d'aquells anys, i el mateix passaria ara, que uns rocs del riu poden ser carregats en un cert rodal, i que un metre més avall és prohibit el fer-ho. La qüestió és, que l'animal que tirava del carro, tirava cap al tros on hi tenia millor passatge i el seu conductor el dirigia cap on hi veia millors pedres i més fàcils de carregar.

Tot això fou la causa que a certes voreres del riu, s'hi fessin unes clarianes que als senyors de l'Ajuntament no devien agradar gaire, i amb ganes de que aquests «robatoris pedregosos», no continuessin, en la sessió ordinària del dia 6 de juny del 1880, en el Saló de Sessions, el senyor Alcalde que era D. Tomàs Ciurana, va manifestar que l'objecte de la sessió era per comunicar als components del Consistori que presidia, les persones que havien infringit les ordres municipals i que continuaven traient pedres dels terrenys senyalats com a vedats i conjuntament resoldre quina devia ser la multa amb que se'ls tenia de castigar. I després d'una detinguda discussió, varen acordar per unanimitat, que fossin sancionats amb l'aportació de quatre carros de pedres o de sorra, en el lloc que la Junta de Policia els ordeni.

Els que es volien fer una casa, no devien complir massa bé les disposicions

ordenades per l'Autoritat i continuaren aixecant parets fetes de rierencs del Ter, i per discutir la manera de posar fi als abusos que es feien sostraguent pedres i sorra de qualsevol indret de les riberes del riu, varen acordar senyalar un lloc comprès entre el Pas d'en Prats fins al de les Cases Noves, com a lloc d'on es podran carregar pedres i sorra, sempre que hagin estat autoritzats per l'Alcaldia, on deuran sol·licitar el permís corresponent. I es fa saber a tot el poble,

que els infractors seran castigats amb la multa de DEU pessetes.

En l'acta de sessions del dia 9 de Setembre del 1883, o en les actes de les sessions posteriors, al dictat de l'anterior ordre, no queda precisat si les DEU pessetes les varen tenir de pagar molta gent amb ganes de construir-se una casa. El que sí podem afirmar, és que de cases de parets de pedra i morter, se'n continuaren fent moltes.

motos catalunya

PERE TEIXIDOR

VENDA I REPARACIÓ DE BICICLETES

VELOMOTORS, I MOTOCICLETES

MONTESA • DERBI • HONDA

GIMSON • VESPA • VESPINO

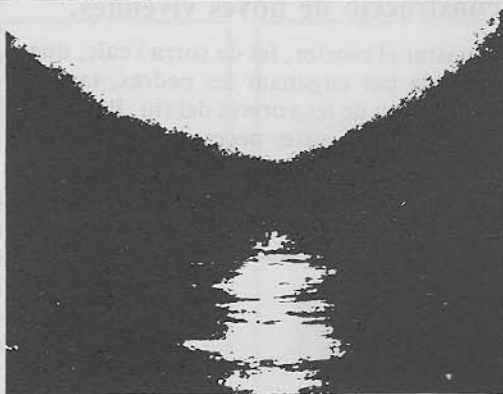
PEUGEOT • PUCH

Carrer Major, 307 - Tel. 23 93 67

SALT (Girona)

LA TRANQUIL·LITAT
D'ESTAR BEN
ASSEGURAT

VENEM
IMATGE DE
CONFIANÇA!!

REUNION
ASSEGURANCES

Manuel de Falla, 38
Tel. 23 67 09
SALT (Girona)

Balmes 15, entlo., 4.º
Tels. 21 49 62 - 21 49 54
GIRONA

Premis Literaris

de l'Institut «Salvador Espriu»

Ja és tradicional a l'I.B. «Salvador Espriu» que, amb motiu de la diada de Sant Jordi, es convoquin premis literaris, de fotografia, pintura i dibuix.

Aquests premis es varen crear per a estimular l'ús de la llengua catalana i per tal que els nostres alumnes poguessin manifestar la seva creativitat en diferents branques artístiques.

Enguany, gràcies a l'Associació de Pares, «La Farga» ens ofereix aquest espai per poder donar a conèixer al poble de Salt les obres literàries que n'han guanyat la convocatòria. Dos guardons van quedar deserts: el SALVADOR ESPRIU, de poesia, i LA PELL DE BRAU, destinat a premiar el millor treball sobre la figura i/o obra del poeta SALVADOR ESPRIU. Es concediren dos Ex-Aequo al premi TIRANT LO BLANC, de narració i es va repartir el Primer Premi de la VILA DE SALT, d'assaig i/o periodístic, entre dos dels seus participants.

Només els lectors poden reafirmar la validesa d'aquests escrits, que un jurat acadèmic ha considerat que tenien prou qualitat per a merèixer un premi i ésser publicats.

Premi Salvador Espriu: Desert.

Premi Tirant lo Blanc:

Ex-Aequo: 2 primers premis:

— Perniciosos moments

Autora: Laura Reixach Fernández (1.er E).

— Ensums de comiat

Autora: Eva Vázquez Ramió (3.er A)

Premi Vila de Salt:

Repartim el primer premi:

— Prolegòmens al gènere humà

Autor: Pere Vilardell (COU A)

— Un nom per a un institut

Autora: Puri Cosgaya Calabrés (2.^{on} A)

Premi La pell de brau: Desert.

Salvador Espriu, un nom per un Institut

Cal lluitar pels teus ideals.

PURI COSGAYA CALABRÉS

Durant l'any acadèmic 75-76, l'Institut de Salt només constava com a Instituto Nacional de Bachillerato Mixto Salt-Gerona, com molts llocs oficials d'aquell temps.

Davant d'aquest problema, durant l'any acadèmic 78-79, es va proposar per l'Associació de Veïns de Salt, l'Associació de pares (dels alumnes de l'Institut) i el claustre de professors, donar un nom a l'Institut.

En una de les reunions habituals del claustre de professors, el director de l'Institut, el senyor Carles Barceló, després d'haver tractat o discutit els punts del dia, va proposar anar pensant un nom per l'Institut, en aquesta reunió varen sortir alguns noms com: «Carles Rahola» i «Santiago Sobrequés».

El dissabte 21 de gener de 1978, a les 10'30 del matí, es va reunir un altre cop el claustre de professors per tractar, com ja havia dit el Sr. director en la reunió anterior, el nom que li donarien al centre.

A més dels noms que ja hi havia, «Carles Rahola, i Santiago Sobrequés» en varen sortir d'altres com «Salvador Espriu» i «Vila de Salt».

Els professors que hi havia a la reunió varen començar a donar la seva opinió. La senyora Oliveres va triar el nom de «Vila de Salt», dient que d'aquesta forma es perpetua el record d'una població que hi va haver, en un temps, que no estava anexionada a la capital. El Sr. Badia, davant d'aquesta proposta de la senyora Oliveres, va dir que havia de desaparèixer amb urgència la denominació «Barrio de Salt» que el M.E.C. (Ministeri d'Educació i Cultura), utilitzava per denominar l'Institut. El Sr. Lidón es va mostrar partidari de «Pla de Salt» en lloc de «Vila de Salt», el Sr. Romero Fornells es va manifestar pel nom de «Salvador Espriu», dient que és un nom amb futur que comunicaria quelcom a les generacions venidores, i això no ho faria el nom de «Luis Moreno».

A continuació es va passar a una votació indicativa, en la qual cada pro-

fessor votava dos noms. El resultat fou el següent:

Dotze vots per al nom de «Salvador Espriu», vuit per «Vila de Salt», sis per «Santiago Sobrequés», cinc per cada un dels noms «Carles Rahola», «Pla de Salt» i «Miquel de Palol», cap per «Luis Moreno».

Seguidament es va realitzar una votació a un únic nom, el resultat de la qual fou el següent: Sis vots per al nom de «Salvador Espriu», sis per «Vila de Salt», cinc per «Santiago Sobrequés» i dos per «Carles Rahola».

Per últim es va realitzar una votació definitiva sobre els tres noms de «Vila de Salt», «Salvador Espriu» i «Santiago Sobrequés» que va donar el resultat de vuit vots per cadascun.

Davant d'aquestes tres alternatives es va triar el nom de Salvador Espriu, per una majoria.

Després el Sr. director va manifestar que es realitzarien les gestions pertinents davant l'Associació de Veïns l'Associació de pares, l'Ajuntament i el Sr. Salvador Espriu, sol·licitant l'aviat reconeixement per poder posar el nom a l'Institut.

L'Institut va enviar unes cartes donant el resultat de les votacions. L'Ajuntament i l'Associació de pares hi estaven d'acord, però l'Associació de Veïns no ho volia: La resposta de l'Associació de Veïns a la carta que li va escriure l'Institut és la següent:

Benvolgut amic,

Reunida la Junta de l'A.A.V.V. ha decidit respondre a la vostra amable consulta en els següents termes:

Caps dels dos noms que proposeu ens sembla plenament satisfactori per diverses raons. El que considerem més adient és el de «Lluís Moreno». Creiem que es tracta d'una figura totalment lligada a la vida del poble i que ha conseguit mantenir un record vivíssim en les diferents generacions de Saltencs que foren alumnes seus.

Si la nostra opció hagués de progressar, ens brindem a col·laborar en alguna xerrada o actes de divulgació sobre la personalitat del mestre Lluís Moreno. (El senador Sr. Sunyer, per exemple, seria una persona idònia per donar una conferència sobre el seu mestre).

Ens semblaria molt bé, també, que la vostra consulta es fes extensiva als alumnes i a qualsevol altre entitat del poble d'àmbit cultural (Biblioteca Municipal, centres d'E.G.B., Patronat Parroquial...)

Afectuosament,
MIQUEL BERGA i BAGUÉ

Com diu l'Associació de Veïns, ells volien el nom de Luis Moreno, il·lustre professor que va deixar un grat record a Salt durant l'última República Espanyola. Però el claustre de professors va dir que aquest nom era més idoni per anomenar un centre d'E.G.B. que un Institut. I ells, el claustre de professors, va triar aquest nom de Salvador Espriu perquè valora la seva aportació a la Literatura Catalana, i la seva constant defensa de la nostra llengua.

Davant d'aquesta opinió, l'Associació de Veïns l'Associació de pares, i el claustre de professors, varem decidir

Perniciosos moments

LAURA REIXACH i FERNANDEZ

posar a l'Institut el nom de «Salvador Espriu».

A l'estar tots d'acord amb aquest nom, varem procedir a demanar permís a Salvador Espriu.

Benvolgut amic:

El passat dissabte dia 21 de gener, el claustre de professors d'aquest Institut va reunir-se per discutir quin podria ésser el possible nom d'aquest centre educatiu. I un dels noms que es varen suggerir va ésser el de Salvador Espriu. En proposar aquest nom, el claustre valorava la seva gran aportació a la literatura catalana, la seva constant defensa de la nostra llengua, i per què no dir-ho, també el fet que sigui fill de Sta. Coloma de Farnés, vila que pertany a l'àmbit territorial adscrit a aquest centre educatiu d'ensenyament mitjà.

Es per això que, abans que el claustre es pronunciés definitivament, voldriem saber si vosté té algun inconvenient per la utilització del seu nom.

Li prego, per tant que ens doni una resposta, a ésser possible positiva, ja que seria per a nosaltres un motiu de satisfacció poder anomenar aquest Institut amb un nom que tant representa per a Catalunya.

Resposta a la carta que va escriure l'Institut a S. Espriu:

Distinguit senyor i amic,

En nom del meu germà, Salvador, els acuso rebut del seu escrit del dia set del mes passat.

El delicat estat de salut del meu germà m'obliga a ocupar-me de la seva correspondència, motiu pel qual ell mateix no va poder-ho fer quan va rebre el seu amable escrit.

Em diu, però que els faci saber que no tan sols no té cap inconvenient que sigui el seu nom el que s'empri per anomenar el Centre Educatiu de Salt, sinó que se sent molt honorat amb la suggerència d'aqueix claustre, al qual em demana que li trameti el seu agraïment.

Disposi sempre del seu afectíssim amic, q.e.i.s.

Amb el permís de Salvador Espriu per mitjà del seu germà, de poder anomenar l'Institut «Salvador Espriu», es va procedir a preparar un homenatge per l'anomenament de l'Institut, que semblava una cosa fàcil i es va anar complicant.

Es va escriure una altra carta a Salvador Espriu per demanar-li la seva presència a l'homenatge de l'anomenament de l'Institut, el dia 23-4-78.

Després d'un temps es va rebre una carta, com sempre contestant el seu germà, dient que Salvador Espriu no podia assistir-hi perquè no es trobava gaire bé. (Salvador Espriu era una persona que sempre creia que es trobava malament).

L'Institut no creia que Salvador Espriu no hi pogués assistir, i davant d'aquest problema de l'absència de Salvador Espriu, el director del centre va procedir a parlar amb el manager de Raimon, per aconseguir que el dia 23-4-78 actués a l'Institut. Però la seva insistència va ésser negativa, ja que coincidia amb l'època en què Raimon no actuava.

Al veure que el temps se'ns venia a sobre, varem decidir recitar un poema de Salvador Espriu.

El dia 23-4-78 tot va sortir bé i segons el director Carles Barceló, va quedar força bé.

El dia 4-3-80 es va rebre la primera carta i última, des que es va començar tot aquest procés de voler anomenar l'Institut «Salvador Espriu».

Senyor director de l'Institut de Segon Ensenyament de Salt.

Molt distinguit senyor director:

Si m'ho permet, li voldria fer constar (o potser m'agradaria de recordar-li) el meu profund interès per tot el que respecta a l'Institut que duu, honorant-me molt més enllà del que jo ho pugui enlair, el meu nom. Li prego de saludar de part meua a tots els seus col·legues i tots els estudiants. Els desitjo, en tots els terrenys, el màxim èxit. Sempre molt cordialment el seu afm.

SALVADOR ESPRIU

La rosada havia deixat la seva petja sobre les fulles de les plantes del jardí, començava a clarejar a la llunyania i s'albiraven els primers núvols que, potser, descarregarien durant tot el dia.

El molest so del despertador trencà el son a Aida: dilluns, tornada a la feina després d'un esgotador cap de setmana a la platja, la moral per terra, era horrible haver de començar el dia venent electrodomèstics de punta a punta de la ciutat. Justament avui havia de cercar nous compradors, ja se n'empensaria alguna per a no haver de fer-ho, li carregaria el mort a algú altre. Amb aquests propòsits s'aixecà del llit i amb passos cansats s'acostà a la finestra, la ciutat coberta d'un cel negre i tenebrós, sols a l'horitzó podia veure's una mica de claror, amb aquests presagis no podia dir que comencés un bon dia. Es vestí amb pressa i esmorzà a corre-cuita, l'esperava el director de l'empresa.

Com s'imaginava, el senyor Portades li encomanà la feina de fer nous clients, i ella no aconseguí sortir-se'n. Amb el gest contret deixà al despatx i amb els seus estris de propaganda emprengué la difícil i avorrida tasca rebuda.

Per si fos poc, el cotxe no se li engegà fins una bona estona després, les coses empitjoraven cada vegada més. Ràpidament es dirigí a l'altra punta de la ciutat, un dels barris baixos voltat de suburbis.

Entrà en una botigueta, fosca i mal endreçada, al fons de l'habitació hi havia un taulell brut de pols i gastada la fusta per l'ús i el temps. Piloncs de caixes buides per tot arreu, lleixes plenes de coses inútils, hi havia un desordre total. Aida estava decidida a sortir quan veié aparèixer un home, vell i passat pels anys, per una porta que donava a la part posterior de la botiga.

Amablement li oferí els seus productes, li ensenyà uns catàlegs, li parlà dels seus avantatges i aconseguí convèncer l'home. El dia podia millorar, momentàniament ja havia fet un client.

Cap a la una del migdia tenia els peus desfets i havia convençut a una dotzena de clients nous. Contenta dels resultats obtinguts en la tasca empresa, dedicà anar a un bar a dinar. Un cop hagué matat la gana passejà una estona per la Rambla. Quan ja tornava cap al cotxe sentí una estrebada a la bossa que duia penjada; pel cap li creuà el pensament de la llista dels clients de la bossa, i arrencà a córrer darrera el noieta que

fugia. Empresa per la voluntat de no perdre l'esforç d'un matí esgotador, el seguí.

El noieta estava avesat a córrer i esquivava els obstacles fàcilment, no així Aida, que li costava de seguir-lo. El xicotet se li escapava per moments i cada vegada s'anava endinsant per camins estrets i plens de deixalles, la gent no s'immuntava al veure'ls passar i cada cop es creuaven amb menys persones. Aida, presa d'una ràbia folla, corria darrera la figura fugissera d'aquell noieta, ja no perseguia aquella llista sinó que buscava la satisfacció de l'aventura i de la reresa del cas.

Al seu pas queien escombraries, topaven amb persones, no es deturaven, ni un ni l'altre volia parar; coses externes a ells, però, feren parar a un dels dos.

Aida sentí com el terra desapareixia sota els seus peus, de sobte semblà obrir-se la terra i engolir-la.

Quedà estirada al fons d'aquell forat i restà inconscient per uns instants, es sentia lasa i en aquella posició descansava. Notava com si flotés, com si hagués canviat el seu cos per un altre de descansat, es trobava en una mena d'ingravedesa que resultava benefactora.

Quan despertà es trobà estirada en un soterrani, segurament el terra (de fusta molt corcada) per on corrien, havia cedit.

Mirà d'incorporar-se però no po-

gué, havia caigut sobre un braç i el tenia com encarcerat, no es notava les cames i li rodava el cap. Sentia un malestar per tot el cos, tenia ganes de descansar, d'oblidar-se de tot. Tornà a provar d'aixecar-se i aquest cop aconseguí de seure, així pogué veure millor on havia anat a parar. Aquella mena de soterrani era buit, i bruit, teranyines penjaven de tot arreu i una pols negra ho cobria tot, era abandonat. Sentí una punxada al peu dret, llençà un xisclet de dolor, segurament se l'havia regirat al caure.

Va pensar que tot li havia passat per una llista que a hores d'ara ja no li importava, el necessari era saber com en sortiria. Estava immobilitzada, no podia posar-se dreta, no podia sortir sola d'allí. Sols li quedava l'esperança de cridar quan s'apropés algú.

De sobte sentí com un esqueixament, com si quelcom es trenqués, només tingué temps de veure caure sobre seu uns llistons llargs i gruixuts de fusta, que la tombaren i encastaren brutalment. Intentà amb el braç que tenia bé aixecar les fustes, però eren massa pesades. Vàries vegades ho provà, més era inútil, sota el pes de les fustes el seu braç cedia. Gruixudes gotes de suor lliscaven pel seu front i el braç li feia mal de tant empènyer, tenia el cos masegat per la caiguda i el pit havia de suportar el pes aclaparador de les fustes. Li rodava el cap i s'enfadava amb si mateixa perquè s'havia deixat dur per l'afany incontro-

lat d'aconseguir aquella llista. Cada cop que es movia se li esqueixava la boca en un crit de dolor i li semblava que portava segles en aquella posició, quan sols feia mitja hora que es trobava així. Suaument tombà el cap i es trobà al davant seu amb una llefiscosa rata de clavaguera, d'ullets vius i morret graciós, un gemec eixí de la seva gorja i amb repulsió girà el cap.

La rata parsimoniósament s'enfilà al seu cap i li anà baixant fins al coll, flairant-la per tot arreu, pujà sobre les fustes que cobrien el pit i devellà a la panxa, on barroerament esquinçà amb delectança un tros de brusa i el rosegà. Seguí el seu recorregut per la cama clavaguera, fins arribar al peu adolorit, vertical, ja que al tombar-lo li feia mal. La rata desconcertada al veure el peu dret i l'altra estirat es posà sobre el peu dret i el feu baixar. Aida, que fins ara havia intentat seguir els moviments de la rata sobre el seu cos amb una certa fredor, angúnia i fàstic alhora, sentí que la pell se li esqueixava al fer-li baixar el peu, no podent resistir-ho més deixà anar un crit esbalaïdor que sorprengué la rata. A aquesta, però, li agradà, així que tornà a pujar a la cama i feu baixar una altra vegada el peu, fent cremar-se de dolor per dins a l'Aida. Aquesta ja no tenia ni esma per a cridar i la rata cada cop persistia en el seu joc torturador. El peu semblava un ninot a mans de la rata negra i peluda, que s'entestava en fer-lo baixar i pujar.

Aida trobà una mica de descans en aquell dolor persistent quan la rata intentà de treure-li la sabata. La rata rosegava la punta de la sabata, el taló amb fúria, però no aconseguia de treure-li, així que ho deixà com estava. Donà la volta al peu i es trobà amb l'obertura del baix dels pantalons, encuriosida s'hi enfilà i hi entrà. Anà resseguint, arrapant-se a la carn, la cama de l'Aida fins arribar a mitja cuixa; allí l'estretor dels pan-

talons no li permeté de seguir. Aida sentia un fàstic i un odi foll contra aquella rata. La qual, mentrestant, s'havia tornat a enfilar al peu i el féu tornar a baixar. Aida deixà anar un gemec i la raa contenta pel vell joc emprès, es gronxava sobre el peu amb delectança. Portava així força estona quan s'adonà que Aida ja no proferia el menor xisclet, amb curiositat anà fins a la seva cara. Els ulls d'Aida estaven tancats, el seu cap reposava a un costat i respirava pau-

sadament, estava inconscient. La rata tranquil·lament s'enfilà al seu cap i veié una coqueta brillant que li cridà l'atenció. Una arrecada d'or en forma de fletxa penjada de l'orella d'Aida. La rata drete sobre la galta d'ella, agafà la fletxa amb les seves potes davanteres i estirà. L'arrecada no es deixà anar, la rata ho provà algunes vegades més, però no aconseguí res. Plena d'un desig imperiós d'aconseguir-ho, rosegà una mica la capdeneta d'or d'on penjava la fletxa i tor-

nà a provar. L'impacte de l'arrecada en trencar-se feu que la rata anés rodolant, per sobre la boca d'Aida fins a terra. Content del seu tresor la rata marxà amb passos ràpids fins al seu cau.

L'endemà, una dona que penjava la bugada veié que havia un sot gros en el carrer. Baixà encuriosida i quina no fou la seva sorpresa al veure al fons el cos inert d'Aida.

Ensums d'acomiat

EVA VAZQUEZ i RAMIÓ

Sé que és injust que una persona deixi de ser allò que era i esdevingui una nova concepció de personalitat. Després pensaré que els humans estem destinats a experimentar una metamorfosi constant que ens insereix en cada cop d'esdeveniment una nova alenada evolutiva. Potser és que sóc l'única cosa que resta ensopida en aquest autocar. Deixo darrera els camins que vaig resseguir, a voltes astrucs, barroers, d'altres planners, llargs i florits. Sento veus que criden, canten, s'esveren, fan tertúlia, al fons brolla ennuegat el ritme d'una cançó apresada, un so metàl·lic i artificial re-

partit en caixes d'expandiment. A la gent, li agrada, a mi m'avorreix. El veig prop meu. La seva veu sembla travessar-me i la sento tan clavada dintre el cos que em desconcerta i alça conflictes interns, formant brogits clamorosos que confonen el meu esperit aparentment assossegat. Penso, sí, ha de ser bonic, no em puc equivocar. Ara aquelles dues m'estiren el cabell, em fan broma, em pregunten fútileses, em veuen sèria i em deixen estar. Ara es volen disculpar, com si els dies passessin en va, obliden com qui no sent el temps, no saben que jo no sóc com elles, que no m'importa

recordar, que no tinc altra cosa a fer. Veig l'altra, em fa pensar. M'imagino el col·legi fa cinc anys, mai no ens haguéssim separat, jo la recolzava a ella i ella a mi i si una es despenjava l'altra queia per inèrcia. Erem pinzell i pintura dibuixant el quadre inacabat de la nostra infantesa, enyorada innocència. Sempre la recordaré perquè va ser una de les poques coses que va valer la pena compartir, perquè ara és l'única anècdota que m'evoca un passat que valgué la pena viure... fins que va deixar de ser natural per a convertir-se en una eina artificial. Adéu, que vol dir ja mai més.

No puc evitar-ho, l'he de mirar, hi ha quelcom en aquest ambient que provoca onades en els meus sentiments, i així, onejant, els meus ulls atrapen els seus i un cop acariciats, com el mar a la sorra, reclusa reverenciós cobrint-se d'un vel de vergonya, es retira escumós amb la victòria més pura. Em despisto, hi ha temps per a tot. Miro lacònicament a través del mirall entelat. Hi passo la mà i em queda humida i freda i tremolosa. I el vidre esdevé com plorós, ni transparent ni tacat, com la reproducció ampliada d'un ull de vidre després del plany. L'autocar va lliscant, camí amunt, monòton, avorrit, sempre igual. Darrera la finestra, els llums dels pobles encara coneguts em piquen l'ullet, captivadors, i jo, perquè no es digui, els hi torno amb un somriure de complicitat. No estic bé, així. La cama se m'adorm. Em giro de cantó. La veig allí, al seu costat, els ulls clucs, les parpelles fregant el seu coll, ell, satisfet, com fent-se el dur, mirant per la finestra, complagut. Em fa mal la cama, ja no està adormida, ara està mig morta. És igual, qual-sevol cosa abans que mirar. Patiré, ja no ve d'una; el dolor físic i l'espiritual, sempre me n'ha de sobrar. No pot ser, no ha de ser veritat, si fa tan sols un moment m'ha mirat! No pot ser, estic al·lucinant. No, no, deu haver sigut ella que s'hi ha posat bé, sempre troba el mitjà per col·locar-se. No, serà passatger. Ell la deu deixar fer, no pot pas negar-li l'espatlla si ella s'ofereix a acarinar-lo, l'ha deixada fer per compromís. No et preocupis nena, tot s'arregla, hi ha dos dies al davant que convé assolir amb paciència i sense entrebancs, no ho facis més difícil, això s'espavila en un no res; apa, dorm una estona.

Em desperto i ja hi som. Obro els ulls i sense recordar, mig atontada per les lleganyes, veig com ella es desvetlla damunt el pit d'ell. Es miren i riuen i fan badalls i s'estiren. He dormit, he somiat, però ara, en obrir els ulls, tot s'ha cobert de veritat, s'han apartat les cortines i entra inexorable la claror de la realitat, de la forma més freda, cruel, i frívola que hom pot suportar. Altra vegada adéu, adéu promesa, fins mai més esperança, s'ha acabat, adéu. Què faig ara? Si almenys pogués tornar! Si ara! Ho tens clar! Apa, a xupar tinta, com aquell que és un bolígraf recargable, la tinta es multiplica i el pot es va podrint. Si com a mínim pogués deixar de mirar-los... però és que fins i tot aquest aire de muntanya ha de provocar onades; com rebent un senyal, els meus ulls paren bojos buscant els seus, que, ara ja desconectats, s'apunten a una altra emissora de sintonia més assequible i antena més alta. Veig unes mans que s'enllacen, aquestes botes que semblen de pedra prehistòrica fent-los vacil·lar d'un cantó a l'altre; a ells, d'una manera encan-

tadora, a mi, com una coixa ortopèdica. La neu és blanca, tova i freda i el sol, des de dalt, la destil·la bruna resseca i socarrimada; a poc a poc ens va cobrint la pell i a trossets petits i fibrosos ens va arrencant cèl·lules mortes.

Tinc tanta son! No tinc cap altre remei, hauré de dormir amb les dues bromistes. Elles no tenen pas intenció de posar-se al llit, jo, donaria mitja vida perquè em deixessin estirar un quart d'estona damunt un jaç tou. Els segueixo veient junts i sóc tan verda d'entusiasme que encara crec en miracles. Vaig a l'habitació, ells també, cadascú a la seva. Ella dorm tres passos més avall, a la porta del cantó; ens veiem, em somriu i sap què penso, jo també sé què pensa ella. Em parla dels temps passats i del col·legi. Li interpreto una disculpa i la tranquil·litzo amb un perdó. Dic que em moro de son i amb un badall li dic adéu, adéu per sempre més. Una de les gracioses diu que es vol dutxar, a l'altra li sembla molt bé i naturalment també es remullarà. Jo m'estiro al llit, poso una cama damunt l'altra, els braços sota el cap i els ulls perduts en una esquerdada. La que no es dutxa comença a ensenyar-

me l'equipatge i parla i parla i m'explica que si aquell i que si l'altre, que s'ho passa molt bé i que tots l'estimen. Al principi me l'escolto, per a variar i no fer com elles, però quan ja no es pot més, s'esgota la voluntat. Primer són paraules, i les entenc i les sento; després un murmurar, amb alts i baixos, més un zumzeig uniforme, endormiscat; ara ja res, només l'esquerda del sostre. Penso en aquest dia. Pensq en quantes coses havia estat ahir en el poc que m'he quedat. Intento somriure, sembla que ella ha dit quelcom divertit. Vull dissimular i m'esberlo, hi ha un extrem que tiba i fa força, i m'atrau i em suplanta les forces, és acerb i persistent, m'estira, s'abraona, s'agita, em fa basarda, em gira de cantó. De cara al coixí, sentint encara el zumzeig que no cessa, l'aigua escorrent-se per la dutxa, el mocador dissimulat que es frega en el meu nas constipat. Una llàgrima, dues, tres, tant se val! D'altres se n'han vessat, que no he comptat. El mocador es ben moll el coixí humit, els ulls negats, jo ja no hi sóc de tan ofegada. Sembla un diluvi a petita escala, a cor obert, l'aixeta desistada que es resigna a rajar, a doll.

Prolegòmens al fenomen humà

PERE VILARDELL I ROCA

Aquest estudi únicament, vol ser una extrapolació dels fenòmens que des d'antuvi fins avui han esdevingut sobre la superfície del planeta Terra.

Ara que hi ha una preocupació per sintetitzar-ho i resumir-ho tot, és bo cercar un principi totalitzador del fenomen Terra. Es fa interessant fondre-ho tot en una subtil i alligadora premissa.

La recerca d'aquesta síntesi fenomenològica és l'element que agermana tot el saber humà. Aquesta ha estat la condició indispensable que m'ha dut a escriure aquesta lletra.

Aquest treball, que serà molt breu, únicament vol ser una introducció a unes meditacions molt més llargues. Aquest treball és el principi fonamental d'un treball molt més extens. Per aquesta raó pren un caire molt conceptual que amb l'exemplificació i l'anàlisi esdevindria més enriquit.

Tot i això, les idees que s'hi proposen pretenen unificar dues velles idees, contraposades, que crec reconciliables.

«L'Home no seria capaç de veure's a si mateix de manera completa fora de la Humanitat, ni la Humanitat fora de la Vida, ni la Vida fora de l'Univers».

(Pierre THEILARD DE CHARDIN. —El Fenòmen Humà—. Edicions, 62 Barcelona 1965).

Introducció:

Sovint, quan hom té la sort de poder viure en un poblet com aquest, lliure fins a un cert punt, de la corrupció humana, pot permetre's reflexions com la que tot seguit ve.

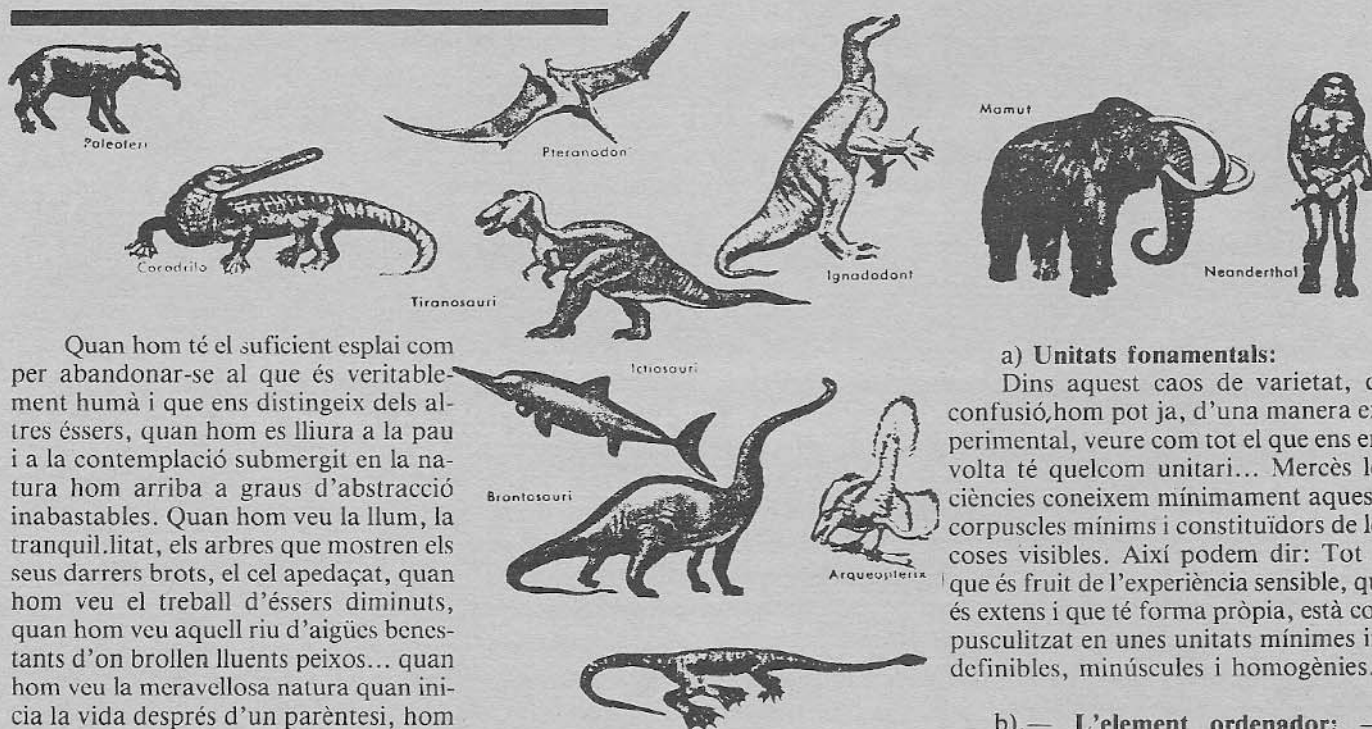
Ella enraona i es passeja, gesticula,riu grollerament, viu per a ella i les seves històries i a mi no m'importen ni la meitat del que ella es pensa.

Avui és demà i un altre dia. Un esmorzar dolç de melmelada i torrada amb mantega. Llet calenta, cos fred, ànima morta. Altra volta allà dalt. Amunt i avall fent de coix amb mal de cap. No, avui no vull pujar. Ja n'hi ha prou! Esperaré l'hora de marxar, sense més preocupacions; potser no trobaria prou espai per fer cabre tants disgustos en un cos tan petit. Mira per on, ella tampoc vol pujar i dos de sols en fan un d'acompanyat. Jo que deia adéu, m'he de tornar a resignar. Parlo amb ella i no ho puc evitar: em sento bé. M'explica coses de l'altra mitja vida que no conec i jo he de callar, perquè no sé res que ella no hagi après ja. Al capvespre arriba ell i la colla muntanyenca. Ens mira mig enfadat, quasi venjatiu, no accepta que ella l'hagi deixat així. Encén una cigarreta i s'acosta a poc a poc. Ella es gira d'esquenes a mi, li atansa una cadira i li parla fluixet. Després d'una estona ja s'han disculpat i riuen plens d'aquella ufanor que tant envejo.

M'acabo de beure el cafè i m'emmira llo dins la tassa. Em veig marronosa i carent de perspectiva i m'imagino que a la realitat dec ser pitjor encara. Em bec la crema de cafeïna com xuclant-me la persona, netejo els llavis d'escuma de llet i deixo la cullereta al cantó del plat, com qui acaba d'engolir un bon àpat d'una sola mossada.

Sóc a l'autocar. Ells tornen a dormir, suposo que sense son, només pel plaer de sentir-se junts. Penso en la casa, la mare, el pare, els germans, la meua habitació, la figureta de guix, els dibuixos, els estels del sostre, aquells que cada dia, faci la nit que faci m'asseguren que demà lluirà un bon sol, el meu llit, els llibres, la meua casa... i els trobo a faltar. Tinc ganes d'arribar. Des d'allí on em deixaran hauré de caminar força tros, però és igual, valdrà la pena. La meua família! Ara et necessito! Ara et vull amb mi! Ja hi sóc, només he de caminar de pressa, va nena, més ràpid, una mica més. Arribaré i la mare em preguntará com ha anat, li diré que bé i em tancaré a la cambra, veurà que no estic convençuda i entrarà, em veurà plorar, anirà a parlar, la miraré,

suplicant i tornarà a sortir, resignada. Demà dissabte portarà els croissants de la fleca del mercat que tant m'agraden. Oblidaré aquest règim opressor i en menjaré dos o tres. Quan estigui ben tipa em miraré i em palparé i sentiré com em vaig inflant, inflant com un ninot de goma grassa. Després em sabrà greu haver menjat. Llavors recordaré aquests dos dies, posaré els ulls d'un altre color i em preguntaré quin carat de vida és aquesta que està tan mal repartida. Em pujarà una fúria en espiral per tot el cos i les carns s'inflaran més encara, i a cada centímetre de més, més dolor hi cabrà. Fins que un dia no podré més i explotaré i serà aquella data assenyalada en què seré feliç, però mentrestant, i ja que encara queden croissants, anirem fent boca, tapant el forat per on s'escapa aquest baf humit, trist, altrament anodí, aguerri, transparent com un vidre de matinada assecat per una mà freda, llagrimós, esperant la sortida del sol, sense dir adéu, ja mai més.

Quan hom té el suficient esplai com per abandonar-se al que és veritablement humà i que ens distingeix dels altres éssers, quan hom es lliura a la pau i a la contemplació submergit en la natura hom arriba a graus d'abstracció inabastables. Quan hom veu la llum, la tranquil·litat, els arbres que mostren els seus darrers brots, el cel apedaçat, quan hom veu el treball d'éssers diminuts, quan hom veu aquell riu d'aigües benestants d'on brollen llents peixos... quan hom veu la meravellosa natura quan inicia la vida després d'un parèntesi, hom comença a qüestionar-se i a preguntar-se moltes coses. Què és la natura? Què hi fem nosaltres aquí enmig d'aquesta harmonia? Qui ha estat el mestre de tot això? Té un principi, té una fi? Té un origen?

Hom pot únicament deixar-se conduir i admirar pel que passa pels seus ulls, hom ha de fer quelcom i això és el que en les següents ratlles he fet.

1. Principis elementals

Tothom compartira la idea que la natura és estratificada segons nivells de complexitat. Hom pot veure que a me-

sura que ascendim a la taula classificatòria dels éssers vivents, els nivells de complexitat (vida, formes d'organització, laços tribals) augmenten. Aquest augment de la complexitat es caracteritza per una tendència a la col·lectivització (formació de clans)... que en espècies d'ordre superior arriba a una sofisticació que s'escapa de les nostres mans.

Per fugir d'aquesta confusió hom ha de prendre el camí invers, cercant els elements més simples del fenomen humà i del fenomen universal:

a) Unitats fonamentals:

Dins aquest caos de varietat, de confusió, hom pot ja, d'una manera experimental, veure com tot el que ens envolta té quelcom unitari... Mercès les ciències coneixem mínimament aquests corpuscles mínims i constituïdors de les coses visibles. Així podem dir: Tot el que és fruit de l'experiència sensible, que és extens i que té forma pròpia, està corpusculitzat en unes unitats mínimes indefinibles, minúscules i homogènies.

b).— L'element ordenador: — L'energia—

L'energia és l'element retroactiu que des del principi de totes les coses és la compositora de tota la matèria, és la unitat generadora i organitzadora d'aquests mínims corpuscles. L'Univers és producte d'aquesta retroacció i ordenació.

c).— L'element desordenador: — L'entropia—

Aquest és l'element antònim a l'anterior. El concepte entra dins els llindars de la física però és vital per intentar

comprendre els principis elementals que han permès arribar a aquest estat de coses. Entropia significa desordre cap a una forma de la matèria més estable. Així, la forma més desordenada d'energia, actualment i en el nostre finit món, és la calor.

Aquests elements primordials són el fonamental, la síntesi i l'evolució de la matèria en un espai de temps incommensurablement gran. L'Univers, la Terra i els seus components es troben en curs de transformació.

2.— Principis secundaris:

A partir d'aquests anteriors tres principis amb els quals hom pot explicar tots els fenòmens universals, se'n segueixen un seguit de regles de tipus quantitatiu i qualitatiu que expliquen l'evolució de la matèria.

a).— Complexitat:

La matèria, per tendència natural, s'inclina cap a una complexitat creixent, dels corpuscles més senzills fins a la màxima complicació que és l'home.

Des del Bing-bang inicial (1), cap a la formació dels primers elements químics, cap a la mol·leculització de la matèria (2), cap a la formació dels compostos de la vida: proteïnes, àcids nucleics, grasses.. formació de les escudelles orgàniques (veritables focus primaris de vida), cap a la individualització de la vida amb l'aparició de grans macromol·lècules, coacervats (segons Oparin), cèl·lules, en definitiva...

Tot això, en una successió cap a la potenciació (cap a la millora quantitativa) en una relació inversament proporcional evolució-temps.

(1) Gran explosió inicial d'un superatom primitiu que donà una multitud de corpuscles elementals, per necessitats energètiques cap al desordre, la repulsió i la regressió.

(2) Formació de la primera atmosfera a partir dels elements químics més les radiacions solars fotòniques, més el vulcanisme i l'activitat elèctrica (llamps) donaren origen a les primeres mol·lècules orgàniques.

A partir d'aquest moment arribem a la màxima complexitat en l'escala fenomènica de l'Univers, és a dir: A la VI-DA. La vida, com s'ha vist, és la síntesi d'unes propietats elementals. Ara intentaré amb aquestes línies recolzar la idea: **la complexitat material condiciona la complexitat vital.** La relativa desorganització de l'Univers presenta l'organització i complexitat dels éssers vius..

3.— Principis tercers o de la vida:

La única gran pretensió d'aquest punt és harmonitzar l'exterior i l'interior de les coses, el que és material i el que és anímic o substancial (psiquisme).

a).— Unitats fonamentals:

De la mateixa manera que la matèria es presenta atomitzada en un món atomitzat, el component intern de totes les coses es presenta atomitzat. L'ele-

ment ordenador i sintetitzador de tota aquesta corpusculització és l'energia interna o la consciència.

De la mateixa manera existeixen unes unitats alleugeradores de l'energia interna....

b).— Complexitat:

De la mateixa manera que la matèria, aquests corpuscles vitals, per tendència natural i, emprant termes matemàtics com una potència de deu es desenvolupa cap a la complexitat humana (consciència humana).

c).— Vincle entre matèria i substància: —Llei—

La relació és ben senzilla i intuïtiva: a la matèria més evolucionada per determinisme i perquè aquesta ho demana li correspon la substància més complexa.

Aquesta llei serà el fonament que relacionarà ciència i filosofia en el procés d'evolució de l'Univers... Aquesta llei serà fonamental no únicament per explicar l'evolució de la matèria, sinó també per comprendre els nivells de consciència dels diferents éssers. Aquesta, tal volta, és la premissa que ho explica tot, que explica el que ha passat, el que passa i el que passarà....

A partir d'aquí hom, únicament, ha de fer una breu anàlisi de la història fenomènica de l'Univers i comprovar com s'emmotllen tots els esdeveniments evolutius que s'han donat en l'Univers amb aquests principis bàsics.

Imatges

G.T. RIBAS

Salvador Espriu, una imatge de Catalunya des de Salt

Sembla que els déus s'hagin posat d'acord que pels volts de Sant Jordi, Patró de Catalunya i una de les festes més populars per a la literatura, ja que també és la festa del llibre, ens deixin personalitats del món de la literatura i catalans (menys els famosos Cervantes i Shakespeare, que a l'igual que Josep Pla, varen morir un 23 d'abril). Sí, perquè després de Pla, l'any següent va ésser l'escriptor Gironí Saltenc, Jaume Ministral i Macià, que Salt ja li ha fet un homenatge i li ha posat el seu nom a la Biblioteca Pública i Municipal, cosa que a Girona encara no han fet i dubto que es recordin d'ell. Després, l'altre any, va seguir la famosa escriptora, Mercè Rodoreda, famosa entre altres per «La Plaça del Diamant».

Aquest any li ha tocat el torn al poeta «Nacional» Salvador Espriu. Si ens hi fixem, tots els que he anat anomenant i que han estat i són els millors representants de la nostra literatura, han mort i han tingut relacions amb les nostres comarques. M'explicaré: Josep Pla era de Palafrugell i en el seu mas va morir. Jaume Ministral era de Girona, amb família a Salt, encara que la seva resi-

dència i el lloc a on va morir fou Barcelona, va estar sempre vinculat a les comarques gironines. Mercè Rodoreda era de Barcelona, va estar exilada a Suïssa i a la seva tornada va venir a Romanyà i es va morir a una clínica de Girona. Finalment, Salvador Espriu, que vivia a Barcelona i era un enamorat d'Arenys de Mar (Sinera, per ell) havia nascut a Santa Coloma de Farners i algun llibre

va fer sobre el poble i la comarca.

Però tot això que ara he escrit ha estat per fer una introducció al que volia dir. Sobre la mort d'Espriu. Hem perdut un poeta, ens ha deixat un home delicat, introvertit, senzill i honest. Un home que a Salt el recordarem molta gent, degut al muntatge que li va fer la Pastera, a l'any 1967, sobre els seus poemes de «La pell de Brau» i que ara hem tornat a recordar el dia 22 d'abril (just un mes de la seva mort) amb un acte a la biblioteca Municipal.

També deixar constància que l'acte organitzat al Palau de la Música, el 22 d'abril, amb el nom de «Homenatge de Catalunya a Salvador Espriu», recordar que a Girona, Figueres, Salt i molts altres pobles, ho varen fer molt més abans que el «Cap-i-Casal», o sigui a Barcelona. Descansi en pau Salvador Espriu i gràcies per tot.

Visca la Festa Major!!!

Si teniu en compte que avui, 3 de maig, quan escric aquestes ratlles encara no ha sortit «La Farga» del mes de març, compre-dreu que aprofiti per a desitjar-vos una bona Festa Major, amb la intenció de no fer tard com m'ha passat amb «La Tribana» sobre els brunyols de Setmana Santa o la de «Conserva de tomata», que l'any passat va sortir quan les tomateres ja les havia cremat el fred.

Crec que hauriem de començar a pensar de canviar la data de la nostra Festa Major i estructurar-la de manera que afavoreixi la participació de tot el Poble.

El mes de juliol havia estat el temps òptim per a celebrar la nostra Festa Major, tant per la climatologia com per trobar-se en temps de vacances, quan les passàvem parant la fresca al carrer i fent la banyota al Ter.

D'ençà que el cotxe ens permet de viatjar amb comoditat i independència, les vacances són aprofitades, per a una majoria de nosaltres, per a passar uns dies vora el mar, fer un viatge o gaudir de la tranquil·litat de les muntanyes. La Festa Grossa del Poble s'ha de fer abans dels mesos d'estiu si volem que el Poble hi sigui present.

Ja han passat els anys de les festes majors amb envelat gegant i el millor cantant o conjunt musical de l'any, que costava un «ronyó», i que servia d'esquer per als joves de la Comarca. Ara cal mirar com ha de ser la Festa i triar

una data que ja, ben popular, tingui tradició festiva a casa nostra.

Què us semblaria de fer la Festa Major per Sant Joan?

De fet ja és una festa significativa als Països Catalans. Ens podríem tro-

bar a la revetlla i ballar tots plegats voltant el fogueró que ens anuncia els solstici d'estiu.

Tant de bo que abans de la Festa Major del 1986 algú més hi digués la seva.

◆ FIESTA
MAYOR

DE

SALT

AÑO
1928

Programa de Festejos

RADIO
ANGELATS

TVC
VIDEO BETAMAX
BETAMOVIE, BETA HIFI
COMPACT DISC
EQUIPS ALTA FIDELITAT
ORDINADORS HIT-BIT
AUDIO PORTÀTIL, ACCESORIS

Carrer Angel Guimerà, 63
Tel. 23 52 15 SALT (Girona)

Sport Garatge, s.a.

Josep Casals

Reparacions • Engrassament • Neteja

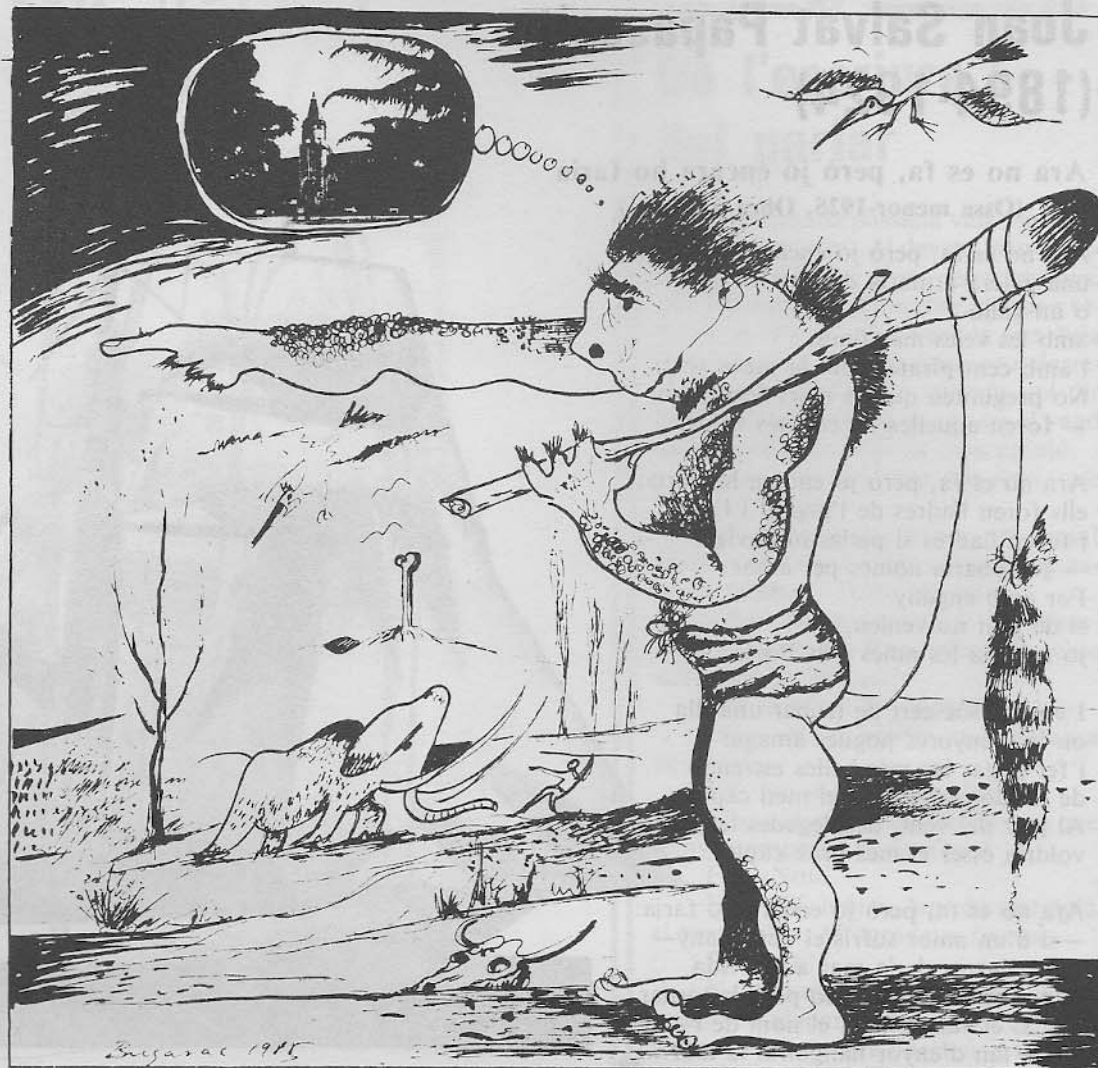
Passeig Marquès de Camps, 5
Tel. 23 33 11 SALT

Subministres
Catalunya, s.l.

VOLVO

Camions i Autocars
Passeig Marques de Camps, 3
Tels. 23 33 11 23 78 83
SALT

N'Groarg

N'GROARG baixava cada estiu a Salt, des del Puig d'en Roca, per prendre les aigües i gaudir d'un sol tòrrid

Molt remotament, Salt era la colònia d'estiu dels habitants del Puig d'en Roca. Aquells australopitecs mitjanament conscients anaven a Salt a prendre les aigües i a gaudir d'un sol tòrrid que la climatologia del seu turó d'origen els negava. El principal personatge d'aquesta caterva de primitius era un tal N'Groarg, mariscal quarternari i indiscutible, perquè tenia un garrot més gruixut que la resta de la colla.

N'Groarg, en arribar a Salt, decidí quin seria el seu territori i de quines dependències gaudiria. Amb llenguatge simiesc, assenyala una petita conca natural i explicà al seu arquitecte, a cops de porra, quin tipus de construcció li calia. Va ser qüestió d'hores, perquè quan el sol es ponía darrera els muntanyots, N'Groarg ja disposava d'un comfortable palafit fet amb branques de salze. No és necessari precisar que si era un palafit vol dir que l'habitable havia estat bastit sobre una bassa, però almenys que consti, si més no. El nostre rudimentari caporal era persona d'afectes i sentiments molt nobles, fins i tot amb virtuts estrambòtiques si es considera que feia d'orangutà i prou. Però els

graons perduts també tenen el seu «corassonsito» i N'Groarg no era mesell. N'Groarg reunia condicions pràcticament humanes, deixant a part la mania d'aixafar closques perquè sí, i és clar, s'enamorà. La donzella que estimulava la seva tosca líbido es deia Bruup, i era filla de Salt, encara que de família forastera oriünda d'una aiguamoll putrefacte. Els pares de la vailleta eren gent peluda i maleducada, però aquesta circumstància, en aquell temps, no es tenia massa en compte i això els permetia fer una vida social força equilibrada. N'Groarg, atès que era cap de tribu, organitzà petites cerimònies de caràcter aristocràtic per demanar la mà de la bella Bruup, verge de cap a peus, i dic de

cap a peus perquè encara no havia rebut cap garrotada. No us podeu ni imaginar l'alegria dels pares quan el nostre personatge els digué, amb veu impostada i emfàtica, «Gruuusmpguusgaaasc», paraula litúrgica que s'emprava llavors per sol·licitar la pubilla.

L'encorbat matrimoni de primats no ho dubtà ni un segon: Bruup seria la legítima de N'Groarg, i no tan sols per la seva jerarquia dintre del clan, sinó perquè estava dotat d'unes mandíbules fora de sèrie. El casament fou apoteòsic: micos per aquí, mamuts fent l'arc triomfal amb les trompes, iguanodons servint orxata... quin casament, Verge Santa! Tota la gent de Salt participà de la fausta cerimònia, fins i tot algunes rates que havien estat menyspreades per la seva escassa entitat. La boda estigué marcada per la falta de requisits formals, però fou efectiva. Després, N'Groarg, com a màxim i únic conductor de la llopada, es penjà del penis una cua de llúdriga, símbol de l'autoritat política i indicatiu que ja estava casat.

I visqueren feliços i menjaren arqueòpterix.

Joan Salvat Papasseit (1894-1924)

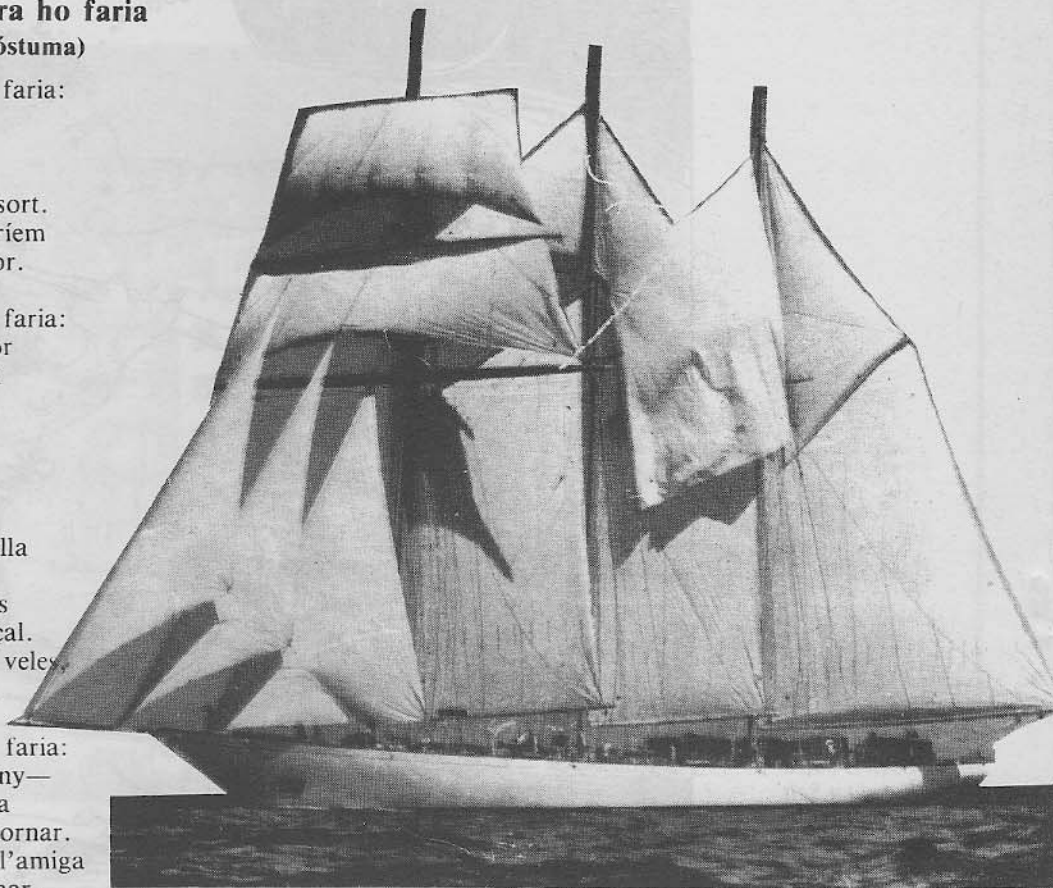
Ara no es fa, però jo encara ho faria
(Ossa menor-1925. Obra póstuma)

Ara no es fa, però jo encara ho faria:
una galera armaria de nits
o un galió
amb les veles més fines,
i amb cent pirates com la meva sort.
No pregunteu quines mars fendiríem
— foren aquelles on calgués valor.

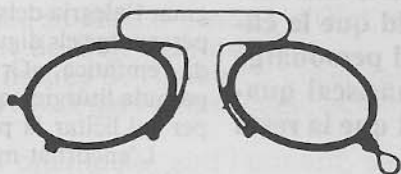
Ara no es fa, però jo encara ho faria:
ells foren lladres de l'argent i l'or
i foren lladres si perles hi havien
— jo robaria només per amor.
For amb engany
si de grat no venien,
jo robaria les noies dels Ports.

I encara sóc cert de trobar una illa
on les penyores pogués amagar
i fer pagar les més belles estrenes
de les donzelles sota el meu capçal.
Al pler del vent, desplegadas les veles,
voldria ésser el més brau capità.

Ara no es fa, però jo encara ho faria:
—si d'un amor sofrís el desengany—
lligar l'atzar de la mar a ma vida
i anar tan lluny que no pogués tornar.
Oh, si el vaixell duia el nom de l'amiga
— de tan d'enyor llanguiria la mar.

....ó un galió amb les veles més fines....

JAUME TARRÚS GALTER

LICENCIAT EN CIÈNCIES FÍSICQUES
OPTIC DIPLOMAT

OPTICA TARRÚS, S.A.

Santa Clara, 54 — Tel. 21 37 50 GIRONA

Dr. Ferran, 1 — Tel. 23 06 61 SALT

- Màxima varietat i qualitat en models de montures
- Adaptació de Lents de Contacte
- Lents de Potència Progressiva.
- Vidres Zeiss
- * Graduació de la vista amb refractòmetres automàtics computeritzats

DESCOMPTE DEL 10% PER A JUBILATS SOCIS DEL
«CASAL DE JUBILATS»

L'acudit foll

La vida amb humor

BURXETA

De l'escriure i del parlar

La setmana passada vaig viatjar a Barcelona en tren. Al davant meu hi havia un matrimoni d'uns seixanta anys. Dic que eren marit i muller, per una sèrie de detalls. La dona era la que duia la veu cantant. L'home anava tot darre-re, remugant. La veu cantant vol dir que, quan parlava la dona, tot el vagó ens assabentàvem de la seva opinió.

Ella: «Miquel, vine cap aquí, que estarem millor».

Ell: (remugant) «Cony de dona! Que no estàvem bé allà on m'havia assegut primer?» (Una pausa).

Ella: «No sé si comprar-me el vestit de color verd o el de color blau. Que te'n sembla, Miquel?»

Ell: «Home, tots dos estan bé».

Ella: «No m'ajudes mai, a l'hora de decidir»

Ell: (un mot que no s'entén).

Ella: «Has vist aquella senyora que estava comprant el diari?»

Ell: «No».

Ella: «Sí, home. Aquella que duia el vestit blau. M'agradava força».

Ell: «Ah!»

No li va quedar cap més remei que posar-se a clapar. Em fa l'efecte que hi ha molts homes que dormen al tren no perquè tinguin son, sinó per no haver de donar conversa a la dona. Els catalans tenim el sentit del ridícul molt acusat. Les catalanes, no tant.

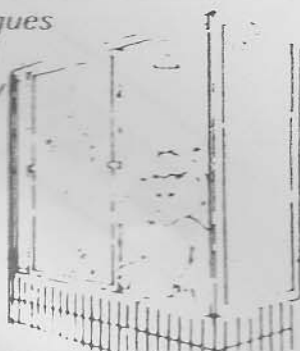
La dona va treure un quadern d'aquells d'anella o espiral de filferro, tamany mitja quartilla, i es va posar a escriure. De Sant Celoni a Sant Andreu, no va parar d'escriure. Pàgines i més pàgines. Jo anava llambregant l'operació per sobre el diari. A vegades, escrivia números però, normalment, eren lletres: frases i més frases. Vaig arribar —amb un cert ric— a llegir-ne unes quantes. «La Catalina me ha dicho que tiene una novela muy buena». «Tengo que canviar los visillos del comedor». «Miguel se queja que el papel de water rasca». Vaig arribar ala conclusió que, més que escriure, aquella dona parlava amb ella mateixa.

Al baixar del tren, a la mateixa estació, hi havia una pintada a la paret. Deia així: «Us asseguro que arribarà el meu dia. Per ara i tant, ja em podeu anar enguanyant. Un jove».

Escriure és una necessitat, escriure bé, un do.

manipulació de vidre pla
especialitat en vidreres artístiques
distribuidor de les finestres en
gelosia i manípares per a bany

C. Boívia, s. n.
(Cantonada Passeig d'Olot)
Tel. 23 58 11 SALT (Girona)